

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BS/166/69/90

SPOŁECZNE OCENY PRZEMÓWIENIA PREMIERA T. MAZOWIECKIEGO WE WROCŁAWIU

Komunikat z badań

Warszawa, czerwiec 1990 r.

W kilka dni po wygłoszeniu przez premiera T. Mazowieckiego przemówienia we Wrocławiu badaliśmy¹ jego społeczne audytorium i oceny oraz stosunek do niektórych tez w nim przedstawionych.

Wystąpienia słuchało około połowy badanych, pozostali nie znali go w ogóle. Społeczne audytorium² stanowili przede wszystkim respondenci z wyższym wykształceniem, inteligencja, prywatna inicjatywa, częściej mieszkańcy miast niż wsi, mężczyźni niż kobiety.

Ubiegłoroczne przemówienie premiera z okazji 71. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości³ cieszyło się nieco większym społecznym zainteresowaniem (tab. 1).

Tabela 1

w procentach

Znajomość treści przemówienia	Respondenci według terminów badań:	
	XI '89	V '90
Zna	61,1	49,4
Nie zna	38,9	50,5

Większość (69,4%) respondentów deklarujących znajomość przemówienia oceniła je jako bardzo dobre bądź dobre (tab.2). Za nie najlepsze, złe uznało je blisko 17% ankietowanych. Podobnie oceniano wystąpienie T. Mazowieckiego w ubiegłym roku. Wtedy to stosunek ocen pozytywnych do negatywnych wyniósł jak 5:1, obecnie zaś 4:1. Również średnia ocen⁴ była w listopadzie '89 nieco wyższa niż w maju (odpowiednio: 3,83 i 3,7).

¹ "Sprawy Polski i Polaków" (5) - sondaż zrealizowany w dniach 31 maja - 4 czerwca 1990 r. na losowej próbie reprezentatywnej dorosłej ludności Polski (N=1498).

² Szczegółowe zróżnicowania zawierają tabele 1-3 aneksu.

³ "Aktualne wydarzenia" (15) - badanie zrealizowane w dniach 17-21 listopada 1989 r. na reprezentatywnej ogólnopolskiej próbie udziałowej dorosłej ludności Polski (N=1497).

⁴ Średnie obliczono po przeskalowaniu ocen. Poszczególnym odpowiedziom przypisano następujące wartości: bardzo dobre - 5, dobre - 4, trudno powiedzieć - 3, nie najlepsze - 2, złe - 1. Zatem im wyższa średnia, tym lepsza ocena przemówienia.

Tabela 2

w procentach

Ocena przemówienia premiera	Respondenci według terminów badań	
	XI '89 (N=914)	V '90 (N=739)
Bardzo dobre, podobało mi się	23,2	21,2
Dobre	54,3	48,2
Nie najlepsze	13,2	12,7
Złe, nie podobało mi się	1,9	3,9
Trudno powiedzieć	7,4	13,9
	77,5	69,4
	15,1	16,6

Wygłoszone we Wrocławiu przemówienie nie wzbudziło większych emocji społecznych. Na pytanie: *Jak Pana(i) znajomi przyjęli to wystąpienie?* blisko 60% badanych udzieliło odpowiedzi *trudno powiedzieć* (tab. 3).

Tabela 3

w procentach

Społeczne reakcje towarzyszące przemówieniu premiera	Respondenci według terminów badań	
	XI '89	V '90
Zadowolenie	26,7	18,8
Obojętność	14,1	17,0
Rozczarowanie	2,8	4,5
Trudno powiedzieć	55,8	59,5

Co piąty badany twierdził, że przyjęto je z zadowoleniem, podobny odsetek - że obojętnie. Zdaniem respondentów wystąpienie to rozczarowało około 5% osób z ich otoczenia. Z zadowoleniem odebrano je przede wszystkim wśród ludzi w wieku 40-49 lat, legitymujących się wyższym wykształceniem, inteligencji i prywatnej inicjatywy.

Społeczne reakcje towarzyszące majowemu przemówieniu nie odbiegają w zasadniczy sposób od ubiegłorocznych - wtedy jednak nieco częściej wystąpienie premiera przyjmowano z zadowoleniem.

Ocenie badanych poddaliśmy także niektóre opinie i tezy zawarte w przemówieniu (tab. 4).

Tabela 4

w procentach

Tezy zawarte w przemówieniu	Stosunek do tezy:		Poziom aprobaty "netto"	Trudno powiedzieć
	zgadzam się z nią	nie zgadzam się z nią		
Wybór przyszłego prezydenta musi być dokonany na podstawie uchwalonej wcześniej nowej konstytucji	75,7	7,2	68,5	16,9
Nie ma problemu wolności w Polsce, jest natomiast problem, jak z tej wolności korzystać	74,5	7,8	66,7	17,2
Rząd dotychczas wiele dokonał	72,2	17,7	54,5	10,0
Strajki stanowią zagrożenie dla naszej rodzącej się demokracji	68,9	18,9	50,0	11,7
Obecnie rozgrywa się w Polsce poważny konflikt społeczny	60,0	21,9	38,1	17,9
W wyniku wyborów samorządowych obywatele odczuwają w życiu codziennym zachodzące w kraju przemiany demokratyczne	58,6	20,5	38,1	20,7
Najbliższe wybory parlamentarne powinny być przeprowadzone wiosną przyszłego roku	57,4	13,6	43,8	28,6
Polska dziś jest już państwem w pełni suwerennym	53,6	30,0	23,6	16,2
Strajki kolejarzy są świadectwem niezrozumienia przemian zachodzących w Polsce	52,2	31,9	20,3	15,7

Każda z tez przemówienia spotkała się z aprobatą ponad połowy ogółu badanych. Największe społeczne poparcie zyskała opinia, że *wybór przyszłego prezydenta musi być dokonany na podstawie uchwalonej wcześniej nowej konstytucji*. Respondenci zgodni byli co do tego, iż *nie ma problemu wolności w Polsce, jest natomiast problem, jak z tej wolności korzystać*.

Na dwa dni przed wyborami samorządowymi blisko 21% ankietowanych było przekonanych, że ich wynik nie zmieni społecznych od-

czuć co do przemian demokratycznych zachodzących w naszym kraju. Częściej pogląd ten podzielali respondenci deklarujący swoją absencję w wyborach 27 maja (27%) niż ci, którzy wzięli w nich udział (15,2%).

Stosunkowo najwięcej kontrowersji wzbudziły opinie premiera o stopniu suwerenności naszego państwa, a także o majowych protestach kolejarzy. Co trzeci badany przeciwny był uznaniu ich za *objaw niezrozumienia przemian zachodzących w naszym kraju*, a blisko co czwarty negował opinię, że *w Polsce obecnie rozgrywa się poważny konflikt społeczny*. Około 20% respondentów nie zgodziło się z tezą, że *protesty są zagrożeniem dla procesu demokracji*.

Aprobata postawionej przez T.Mazowieckiego tezy o strajkach w znacznym stopniu zależna jest od stosunku badanych do takiego sposobu rozstrzygania spraw (tab. 5). Wśród ogółu badanych strajki popiera około 20%, ich przeciwnicy stanowią około 70%.

Tabela 5

w procentach

Stosunek do strajków kolejarzy	Stosunek do tezy: <i>strajki kolejarzy są świadectwem niezrozumienia przemian zachodzących w Polsce</i>		
	zgadzam się	nie zgadzam się	trudno powiedzieć
Poparcie	26,8	58,4	14,8
Brak poparcia	63,1	24,3	12,6
Trudno powiedzieć	26,2	33,1	40,7

Poparcie dla strajków pozostaje w ścisłym związku z odrzuceniem opinii o nich zawartej w wystąpieniu, zaś negatywna ich ocena współwystępuje z jej aprobata. Respondenci akceptujący strajki znacznie rzadziej niż ci, którzy ich nie aprobują, uważają, że mogą one stanowić zagrożenie dla rodzącej się w naszym kraju demokracji (odpowiednio: 39,3 i 80,2%).

x

x

x

Wyniki sondażu wskazują, że przemówienia premiera T. Mazowieckiego wysłuchała połowa dorosłej ludności. W ich opinii zyskało ono zdecydowanie więcej ocen pozytywnych niż negatywnych. Można powiedzieć, że wystąpienie nie wzbudziło dużych emocji społecznych. Tezy w nim zawarte spotkały się z aprobatą większości badanych. Stosunkowo najczęściej wątpliwości wywołały oceny premiera dotyczące aktualnych wydarzeń, a zwłaszcza majowych strajków kolejarzy.

Tabela 1

ANEKS

w procentach

Charakterystyka badanych	Znajomość wystąpienia T.Mazowieckiego:	
	zna	nie zna
<u>Płeć</u>		
Mężczyźni	53,2	46,8
Kobiety	45,9	54,1
<u>Wiek</u>		
Do 29	38,9	61,1
30-39	46,5	53,5
40-49	58,0	42,0
50 i więcej lat	54,3	45,7
<u>Miejsce zamieszkania</u>		
Wieś	44,8	55,2
Miasto	52,0	48,0
<u>Wykształcenie</u>		
Podstawowe	43,9	56,1
Zasadnicze zawodowe	48,8	51,2
Średnie	56,8	43,2
Wyższe	61,5	38,5
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>		
Inteligencja	62,1	37,9
Pozostali umysłowi	57,8	42,2
Pracownicy handlu i usług	54,1	45,9
Robotnicy wykwalifikowani	50,5	49,5
Robotnicy do prac prostych	39,4	60,6
Rolnicy indywidualni	37,0	63,0
Prywatni właściciele	61,7	38,3
Emeryci i renciści	55,0	45,0
Pozostali niepracujący	34,5	65,5
<u>Warunki materialne</u>		
Złe	45,3	54,7
Średnie, przeciętne	53,6	46,4
Dobre	50,6	49,4

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka badanych	Ocena wystąpienia T. Mazowieckiego:		
	bardzo dobre, dobre	nie najlepsze, złe	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	70,6	18,2	11,2
Kobiety	68,2	14,9	16,9
<u>Wiek</u>			
Do 29	64,6	17,7	17,7
30-39	74,4	16,7	8,9
40-49	66,9	21,1	12,0
50 i więcej lat	69,7	13,9	16,4
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	70,3	13,8	15,9
Miasto	69,0	18,0	13,0
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	65,9	12,9	21,2
Zasadnicze zawodowe	69,6	18,6	11,8
Średnie	70,9	20,5	8,6
Wyższe	82,1	16,1	1,8
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	76,4	19,4	4,2
Pozostali umysłowi	66,7	25,6	7,8
Pracownicy handlu i usług	69,9	20,5	9,6
Robotnicy wykwalifikowani	71,3	17,0	11,7
Robotnicy do prac prostych	62,5	14,3	23,2
Rolnicy indywidualni	66,7	11,7	21,7
Prywatni właściciele	69,0	17,2	13,8
Emeryci i renciści	69,3	11,1	19,6
Pozostali niepracujący	71,2	10,2	18,6
<u>Warunki materialne</u>			
Złe	63,6	18,8	17,6
Średnie, przeciętne	71,5	15,6	12,9
Dobre	82,6	12,8	4,7

Tabela 3

w procentach

Charakterystyka badanych	Reakcje na przemówienie T.Mazowieckiego			
	zadowole- nie	obojęt- ność	rozcza- rowanie	trudno po- wiedzieć
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	21,9	18,3	4,8	55,0
Kobiety	15,8	16,0	4,2	64,1
<u>Wiek</u>				
Do 29	12,9	14,4	5,4	67,3
30-39	15,5	20,4	3,9	60,2
40-49	23,7	18,0	5,7	52,7
50 i więcej lat	22,7	15,9	3,8	57,6
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	17,0	15,5	3,0	64,4
Miasto	19,8	17,9	5,3	56,9
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	17,8	12,7	3,2	66,4
Zasadnicze zawodowe	18,5	17,9	4,5	59,1
Średnie	18,9	23,0	6,7	51,4
Wyższe	27,8	22,2	4,4	45,6
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja	23,3	25,9	5,2	45,7
Pozostali umysłowi	17,6	24,8	6,3	51,4
Pracownicy handlu i usług	20,7	16,3	6,7	56,3
Robotnicy wykwalifikowani	19,9	17,2	5,4	57,5
Robotnicy do prac prostych	16,2	14,8	4,2	64,8
Rolnicy indywidualni	15,4	9,9	2,5	72,2
Prywatni właściciele	29,8	23,4	6,4	40,4
Emeryci i renciści	21,2	13,3	3,6	61,9
Pozostali niepracujący	14,7	12,9	1,8	70,6
<u>Warunki materialne</u>				
Złe	15,7	16,7	5,7	62,0
Średnie, przeciętne	21,1	18,4	3,5	57,0
Dobre	22,9	14,1	2,9	60,0